

JUDr. Pavel Blažek, Ph.D.
MINISTR SPRAVEDLNOSTI ČR

Praha 9. srpna 2024
č. j. MSP-64/2024-ODKA-SPZ/5
Počet listů: 3
Přílohy: 2

Nejvyšší soud
Burešova 20
657 37 Brno

Obv. J. M., zemř. 23. 2. 2023 – stížnost pro porušení zákona

Přílohy: trestní spis Vojenského obvodového soudu Hradec Králové, sp. zn. 2 T 1221/87,
trestní rehabilitační spis Vojenského obvodového soudu Hradec Králové, sp. zn. 3 Rtv 123/90

Podle § 266 odst. 1 zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) podávám ve prospěch obviněného J. M., zemř. 23. 2. 2023,

stížnost pro porušení zákona

proti usnesení býv. Vyššího vojenského soudu Tábor ze dne 29. 1. 1992, sp. zn. 2 Rtv 72/91.

Postup před vydáním napadeného rozhodnutí

1. Obviněný J. M., byl rozsudkem Vojenského obvodového soudu Hradec Králové ze dne 13. 8. 1987, č.j. 2 T 121/87-69, který nabyl právní moci dne 13. 8. 1987, uznán vinným trestným činem nenastoupení služby v ozbrojených silách dle § 269 odst. 1 zákona č. 40/1960 Sb., trestní zákona, ve znění zákona č. 43/1980 Sb. kterého se dopustil tím, že „dne 17. 6. 1987 v 10:00 hodin, ani 24 hodin poté, jako poručík v záloze, úmyslně nenastoupil na vojenské cvičení k v.ú. 3492 Havlíčkův Brod, jak mu bylo stanoveno povolávacím rozkazem OVS Chrudim č. C 816106, a to proto, že toto cvičení vykonat nechtěl“ a za tento trestný čin mu byl dle § 269 odst. 1 trestního zákon uložen trest odnětí svobody v trvání 20 měsíců. Dle § 39a odst. 1, 2 písm. a) trestního zákona byl pro výkon tohoto trestu zařazen do I. NVS. Dle § 47 odst. 2 trestního zákona byl obviněnému uložen trest ztráty vojenské hodnosti.
2. Ve věci následně bylo vedeno rehabilitační řízení ve smyslu zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci u Vojenského obvodového soudu Hradec Králové pod sp. zn. 3 Rtv 123/90.

V tomto řízení ovšem nebylo napraveno porušení zákona, z jehož titulu podávám tuto stížnost pro porušení zákona.

3. Usnesením býv. Vojenského obvodového soudu v Hradci Králové ze dne 7. 11. 1991, sp. zn. 3 Rtv 123/90 byl totiž rozsudek bývalého Vojenského obvodového soudu Hradec Králové ze dne 13. 8. 1987, č.j. 2 T 121/87-69, dle § 14 odst. 1 písm. f) zákona č. 119/1990 Sb. zrušen pouze ve výroku o trestu a podle § 14 odst. 3 téhož zákona byla zrušena všechna další rozhodnutí na zrušenou část obsahově navazující, pokud vzhledem ke změnám, k nimž došlo zrušením, pozbyla podkladu.
4. Citované usnesení bylo stručně odůvodněno bývalým Vojenským obvodovým soudem v Hradci Králové s tím, že nešlo o provokaci ze strany Stb a vina byla náležitě prokázána.

Napadené rozhodnutí

5. Bývalý Vyšší vojenský soud Tábor usnesením ze dne 29. 1. 1992, sp. zn. 2 Rtv 72/91 na základě stížnosti obviněného rozhodl tak, že podle § 149 odst. 4 tr. řádu doplnil napadené usnesení tak, že „v přezkoumávaném rozsudku sp. zn. 2 T 121/87 se zrušuje též výrok o nepodmíněnosti trestu odnětí svobody, způsobu jeho výkonu a ztrátě vojenské hodnosti“.

Postup po vydání napadeného rozhodnutí.

6. V návaznosti na řízení o rehabilitaci v trestní věci obviněného o jeho vině a trestu znovu rozhodoval Vojenský obvodový soud v Hradci Králové, který rozsudkem ze dne 12. 3. 1992, sp. zn. 3 Rtv 123/90, rozhodl tak, že při nezměněném výroku o vině rozsudku téhož soudu ze dne 13. 8. 1987, sp. zn. 2 T 121/87, se obviněný J. M. podle § 269 odst. 1 tr. zák. odsuzuje k trestu odnětí svobody v trvání 12 měsíců a podle § 58 odst. 1 písm. a) a § 59 odst. 1 tr. zákona se výkon tohoto trestu podmíněně odkládá na zkušební dobu 18 měsíců.
7. I toto rozhodnutí napadl obviněný opravným prostředkem. O tomto odvolání jako soud odvolací rozhodl Vyšší vojenský soud v Táboře ve veřejném zasedání konaném dne 16. 4. 1992 pod sp. zn. 2 Rtv 21/92, tak, že podle § 256 tr. řádu odvolání obviněného jako nedůvodné zamítl.

Právní posouzení

Relevantní právní úprava

8. Dle čl. 32 ústavního zákona č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky, ve znění ústavního zákona č. 62/1978 Sb. platí, že
*„1. Svoboda vyznání je zaručena. Každý může vyznávat jakoukoli náboženskou víru, nebo být bez vyznání, i provádět náboženské úkony, pokud to není v rozporu se zákonem.
2. Náboženská víra nebo přesvědčení nemůže být důvodem k tomu, aby někdo odpíral plnit občanskou povinnost, která je mu uložena zákonem.“*
9. Dle čl. 18 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, publikovaného vyhláškou Federálního ministerstva zahraničních věcí ČSSR ze dne 10. 5. 1976 pod č. 120/1976 Sb. s účinky jeho ratifikace k 26. 3. 1976 platí, že
„1. každý má právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženství. Toto právo zahrnuje v sobě svobodu vyznávat nebo přijmout náboženství nebo víru podle vlastní volby a svobodu projevat své náboženství nebo víru sám nebo společně s jinými, ať veřejně nebo soukromě, prováděním náboženských úkonů, bohoslužbou, zachováním obřadů a vyučováním.“

2. Nikdo nesmí být podroben donucování, které by narušovalo jeho svobodu vyznávat nebo přijmout náboženství nebo víru podle vlastní volby.
3. Svoboda projevit náboženství nebo víru může být podrobena pouze takovým omezením, jaká předepisuje zákon a která jsou nutná k ochraně veřejné bezpečnosti, pořádku, zdraví nebo morálky nebo základních práv a svobod jiných.“
10. Dle ust. § 1 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, platí, že „účelem zákona je zrušit odsuzující soudní rozhodnutí za činy, které v rozporu s principy demokratické společnosti respektující občanská politická práva a svobody zaručené ústavou a vyjádřené v mezinárodních dokumentech a mezinárodních právních normách zákon označoval za trestné, umožnit rychlé přezkoumání případů osob takto protiprávně odsouzených v důsledku porušování zákonnosti na úseku trestního řízení, odstranit nepřiměřené tvrdosti v používání represe, zabezpečit neprávem odsouzeným osobám společenskou rehabilitaci a přiměřené hmotné odškodnění a umožnit ze zjištěných nezákonností vyvodit důsledky proti osobám, které platné zákony vědomě nebo hrubě porušovaly.“
11. Dle ust. § 1 odst. 2 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, platí, že „činy, které směřovaly k uplatnění práv a svobod občanů zaručených ústavou a vyhlášených ve Všeobecné deklaraci lidských práv a v navazujících mezinárodních paktech o občanských a politických právech, byly československými trestními zákony prohlášeny za trestné v rozporu s mezinárodním právem a mezinárodnímu právu odporovalo jejich trestní stíhání a trestání.“
12. Dle § 269 odst. 1 zákona č. 140/1960 Sb., trestní zákona, ve znění zákona č. 43/1980 Sb. trestný čin nenastoupení služby v ozbrojených silách spáchá ten, „kdo v úmyslu vyhnout se trvalé vojenské činné službě nebo zvláštní službě nenastoupí službu v ozbrojených silách do 24 hodin po uplynutí lhůty stanovené v povolávacím rozkaze, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.“
13. Dle § 147 odst. 1 zákona č. 141/1960 Sb., trestní řád, ve znění zákona č. 558/1991 Sb. platí, že „při rozhodování o stížnosti přezkoumá nadřízený orgán
- a) správnost všech výroků napadeného usnesení, proti nimž může stěžovatel podat stížnost, a
- b) řízení předcházející napadenému usnesení.“
14. Dle § 149 odst. 4 zákona č. 141/1960 Sb., trestní řád, ve znění zákona č. 558/1991 Sb. platí, že „záleží-li vada v tom, že v napadeném usnesení některý výrok chybí nebo je neúplný, může nadřízený orgán, aniž vysloví zrušení napadeného usnesení, buď sám doplnit, anebo uložit orgánu, proti jehož rozhodnutí stížnost směřuje, aby o chybějícím výroku rozhodl nebo neúplný výrok doplnil.“
15. Dle § 254 odst. 1 zákona č. 141/1960 Sb., trestní řád, ve znění zákona č. 558/1991 Sb. platí, že „nezamítne-li odvolací soud odvolání podle § 253, přezkoumá zákonnost a odůvodněnost všech výroků rozsudku, proti nimž může odvolatel podat odvolání, i správnost postupu řízení, které předcházelo rozsudku, přihlížející přitom k vadám, které nebyly odvoláním vytýkány.“
16. Dle § 254 odst. 2 zákona č. 141/1960 Sb., trestní řád, ve znění zákona č. 558/1991 Sb. platí, že „byla-li odvoláním napadena část rozsudku týkající se jen některé z více osob, o nichž bylo rozhodnuto tímž rozsudkem, přezkoumá odvolací soud podle odstavce 1 jen tu část rozsudku a předcházející řízení, které se týká této osoby.“
17. Dle § 256 zákona č. 141/1960 Sb., trestní řád, ve znění zákona č. 558/1991 Sb. „odvolací soud odvolání zamítne, shledá-li, že není důvodné.“

Posouzení předmětné věci

18. Na základě výše uvedené právní úpravy je zřejmé, že obviněný J. M. jednoznačně svým jednáním sledoval uplatnění svých občanských práv a svobod zaručených a vyhlášených v Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Ústavou Československé socialistické republiky, přičemž však toto jednání bylo hodnoceno jako trestněprávní a posouzeno jako trestný čin nenastoupení služby v ozbrojených silách dle § 269 odst. 1 zákona č. 140/1960 Sb., trestní zákon, za nějž byl obviněný odsouzen pravomocným rozsudkem Vojenského obvodového soudu Hradec Králové ze dne 13. 8. 1987, č. j. 2 T 121/87-69 a toto odsouzení bylo, zcela nepochybně, v rozporu s mezinárodním právem.
19. Tato nezákonnost nebyla následně napravena ani po změně společenských a politických poměrů a změně podmínek postihu takového jednání, když v následném přezkumném řízení podle § 4 písm. e) zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, bylo soudy činnými ve věci rozhodnuto pouze o zrušení výroku o trestu z pravomocného rozsudku Vojenského obvodového soudu Hradec Králové ze dne 13. 8. 1987, č. j. 2 T 121/87-69 a uložení mírnějšího trestu, kdy v postupně vydaných rozhodnutích těchto soudů, konkrétně usnesení Vojenského obvodového soudu Hradec Králové ze dne 7. 11. 1991, sp. zn. 3 Rtv 123/90, včetně rozhodnutí Vyššího vojenského soudu Tábor o stížnosti obviněného ze dne 29. 1. 1992, sp. zn. 2 Rtvo 72/91, rozsudku Vojenského obvodového soudu Hradec Králové ze dne 12. 3. 1992, 3 Rtv 123/90, a nakonec rozhodnutí Vyššího vojenského soudu Tábor o odvolání obviněného ze dne 16. 4. 1992, sp. zn. 2 Rtvo 21/92, bylo rozhodnuto o vině obviněného a byl mu uložen trest odnětí svobody, jehož výkon byl podmíněně odložen.
20. Je tedy zcela zjevné, že obviněný J. M. svým jednáním nesledoval účelově vyhnutí se konání vojenského cvičení, ale sledoval jím uplatnění svého, jednak ústavně zaručeného práva na svobodu náboženského vyznání, jednak uplatnění zákazu donucování, které by narušovalo jeho svobodu vyznání a náboženství dle vlastní volby, k tomuto zákazu se zavázala ČSSR roku 1976 přijetím a ratifikací Mezinárodního paktu o občanských a politických právech.
21. Je rovněž nutné zdůraznit, že Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, publikován ve Sbírce zákonů ČSSR pod č. 120/1976 Sb., byl jak v době trestního řízení, tak v době rehabilitačního řízení i následném řízení o uložení nového trestu, nedílnou, platnou a účinnou součástí právní úpravy.
22. Pro posouzení skutkových okolností je třeba zejména zdůraznit argumentaci obviněného odkazující na jeho náboženské vyznání, která se objevuje již od počátku trestního řízení. Tuto argumentaci obviněný uváděl nejen při podání v rámci rehabilitačního řízení, ale již právě v rámci původního trestního řízení, ve kterém ji uváděl jako obhajobu. Konkrétně obviněný argumentoval tak, že je členem Svědků Jehovových a s ohledem na toto členství a jeho svědomí a náboženské přesvědčení, není schopen vzít do ruky zbraň a tímto způsobem vykonávat vojenskou službu. Z obsahu trestního spisu vyplývá, že tuto argumentaci opakoval obviněný již při svém výslechu ze dne 29. 6. 1987. Víra obviněného byla však známa již z doby před spácháním trestného činu, a to i navenek, kdy tato skutečnost vyplývá ze zprávy o pověsti k osobě obviněné podané přípisem Místního národního výboru v Luži ze dne 10. 7. 1987 (č. 1. 11/3 trestního spisu) a zprávy zaměstnavatele Agrostav, společný zemědělský podnik, Ústí nad Orlicí ze dne 6. 7. 1987 (č. 1. 11/4 trestního spisu) a především ze zprávy k osobě obviněného, podané SNB – OO VB dne 12. 7. 1987 pod č. j. VB-647/1987 (č. 1. 11/2 trestního spisu).
23. Na základě výše uvedeného lze mít bezpochyby prokázané, že obviněný byl rozsudkem Vojenského obvodového soudu Hradec Králové ze dne 13. 8. 1987, sp. zn. 2 T 121/1987, uznán vinným trestným činem nenastoupení služby v ozbrojených silách dle § 269 odst. 1 trestního zákona, ačkoliv soudu byla zcela nesporně známa výše uvedená okolnost náboženského přesvědčení a svědomí obviněného, která mu bránila v nastoupení vojenské služby z důvodu jeho svědomí a víry, přičemž se současně jednalo o skutečnost, jež požívala v době vydání

odsuzujícího rozsudku právní ochrany deklarované právním řádem ČSSR, když tato přijala a ratifikovala Mezinárodní pak o občanských a politických právech, vyhlášeným pod č. 120/1976 Sb a rovněž přímo ze samotné Ústavy Československé socialistické republiky přijaté ústavním zákonem č. 100/1960 Sb. Tímto rozsudkem tak došlo k porušení zákona v ust. § 269 odst. 1 trestního zákona, neboť jednání obviněného nemohlo být trestným činem.

24. Totožné porušení zákona, včetně porušení zákona v ust. § 1 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci lze rovněž přiřknout postupu rehabilitačních soudů a jejich rozhodování, tedy konkrétně usnesení Vojenského obvodového soudu Hradec Králové ze dne 7. 11. 1991, sp. zn. 3 Rtv 123/90, ve spojení s usnesením Vyššího vojenského soudu Tábor ze dne 29. 1. 1992, sp. zn. 2 Rtv 72/91, rozsudek Vojenského obvodového soudu Hradec Králové ze dne 12. 3. 1992, 3 Rtv 123/90, a nakonec usnesení Vyššího vojenského soudu Tábor ze dne 16. 4. 1992, sp. zn. 2 Rtv 21/92. Soudy činné v rehabilitačním řízení vůbec nerespektovaly ust. § 1 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, když opomněly aplikovat Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, vyhlášen pod č. 120/1976 Sb., ačkoliv tento byl zcela zjevně součástí právního řádu jak ČSSR, tak následně po pádu režimu rovněž součástí právního řádu ČSFR. Soudy žádným způsobem nehodnotily, že posuzované jednání, které bylo obviněnému kladeno za vinu, bylo československými trestními zákony prohlášeno za trestné právě v rozporu s mezinárodním právem a tomuto právu i zcela zjevně odporovalo vůbec jeho trestní stíhání a trestání. V tomto rehabilitačním řízení tak soudy svým postupem žádným způsobem nenaplnily účel zákona o soudní rehabilitaci, když své úvahy omezily pouze na aplikaci nejbližších hmotněprávních a výhradně vnitrostátních právních předpisů, které však izolovaly od mezinárodně garantované a do tuzemského právního řádu řádně inkorporované, a tedy nadřazené, právní úpravy.
25. V rehabilitačním řízení rovněž došlo usnesením Vyššího vojenského soudu Tábor ze dne 16. 4. 1992, sp. zn. 2 Rtv 21/92, k nesprávnému a nezákonnému použití ust. § 254 odst. 1, odst. 2 a ust. § 256 trestního řádu, ve znění zákona č. 558/1991 Sb. a rovněž k porušení ust § 147 odst. 1 písm. a), b) trestního řádu a ust. § 149 odst. 4 trestního řádu ze strany stejného soudu v rámci usnesení ze dne 29. 1. 1992, sp. zn. Rtv 72/91. Důsledkem tohoto postupu došlo k nezákonnému a neodůvodněnému rozhodnutí o vině obviněného trestným činem nenastoupení služby v ozbrojených silách dle § 269 odst. 1 trestního zákona a uložení trestu odnětí svobody se stanovením zkušební doby.
26. S ohledem na výše uvedené mám za to, že byl porušen zákon v neprospěch obviněného J. M. v průběhu všech relevantních řízení ve věci a tuto nezákonnost je možno zhojit pouze mimořádným opravným prostředkem ve formě stížnosti pro porušení zákona.
27. Pro případ, že by Nejvyšší soud dospěl k závěru, že jsou splněny podmínky pro rozhodnutí o této stížnosti pro porušení zákona v neveřejném zasedání, s takovým postupem souhlasím.

Závěr a návrh

S ohledem na výše uvedené navrhuji, aby Nejvyšší soud:

- 1) Podle § 268 odst. 2 trestního řádu se vyslovil, že usnesením býv. Vojenského obvodového soudu v Hradci Králové ze dne 7. 11. 1991, sp. zn. 3 Rtv 123/90 ve spojení s napadeným usnesením býv. Vyššího vojenského soudu Tábor stížnosti ze dne 29. 1. 1992, sp. zn. 2 Rtv 72/91, byl v neprospěch obviněného J. M. porušen zákon v ustanovení v ustanoveních § 1 odst. 1, odst. 2 a § 14 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb., o

soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., ve vztahu k ustanovení § 269 odst. 1 trestního zákona č. 140/1961 Sb.

- 2) s odkazem na § 269 odst. 2 trestního řádu usnesení Vojenského obvodového soudu Hradec Králové ze dne 7. 11. 1991, sp. zn. 3 Rtv 123/90 a nápadné rozhodnutí Vyššího vojenského soudu Tábor ze dne 29. 1. 1992, sp. zn. 2 Rtvo 72/91 zrušil, jakož i všechna další rozhodnutí na tato rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž dojde zrušením, pozbyla podkladu a zrušil zejména též rozsudek býv. Vojenského obvodového soudu Hradec Králové ze dne 12. 3. 1992, sp. zn. 3 Rtv 123/90, ve spojení s usnesením Vyššího vojenského soudu Tábor ze dne 16. 4. 1992, sp. zn. 2 Rtvo 21/92,
- 3) a v souladu s ust. § 270 odst. 1 trestního řádu Okresnímu soudu v Hradci Králové přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.